

سنجش کیفیت زندگی مبتنی بر شاخص های زیست محیطی

(مطالعه موردی محله کوی سیاحی اهواز)

حمیدرضا صارمی^۱، نسترن نوروزی سیله^۲، محمد علی خانی زاده^۳

چکیده

امروزه با توجه به پیچیدگی های زندگی شهری و گسترش شهرنشینی، توجه به کیفیت زندگی شهری از نظر شاخص های زیست محیطی اهمیت فراوان یافته است. محله کوی سیاحی در کلان شهر اهواز با وسعتی ۱۱۶۱۸۰۰ مترمربع و جمعیتی بالغ بر ۱۰۴۴۱ نفر و ۴۲۰ خانوار که اکثر آن هارا مهاجرین از کشورهای عراق و شهرستان های مجاور تشکیل می دهند، با توجه به مشخصه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی محلات حاشیه نشین را می توان یکی از محلات حاشیه نشین شهر اهواز مطرح نمود. در این مطالعه به سنجش کیفیت زندگی با تأکید بر شاخص های زیست محیطی محله کوی سیاحی کلان شهر اهواز با بهره جستن از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی پرداخته شده است. داده ها و اطلاعات مورد نیاز در فرایند تحقیق از منابع آماری، مطالعات کتابخانه ای و روش پیمایشی، گردآوری داده ها شده و سرانجام با پرسشنامه خانوار شهری نقطه نظرات شهروندان تبیین شده و با استفاده از مدل **swot** و روش های آماری مورد تجزیه و تحلیل و پردازش قرار گرفته است. نتایج حاصله از مطالعات نشان می دهد که محله کوی سیاحی با مسائل و مشکلاتی نظیر ۱- آلودگی صوتی ۲- آلودگی هوا ۳- آلودگی آب ۴- دفع نامناسب پسماندهای صنعتی و خانگی ۵- روباز بودن جوی های فاضلاب و روان بودن آن ها در سطح محله مواجه می باشد بنابراین کیفیت زندگی مبتنی بر شاخص های زیست محیطی در محله بسیار پایین است. نتایج به دست آمده نشان می دهند که برنامه ریزی های انجام گرفته توسط حکومت های محلی از جمله شهرداری به ارتقای زندگی کیفی ساکنین این محله کمکی نکرده و رضایتمندی از کیفیت زندگی شهری در بخش های زیست محیطی و سایر بخش های زندگی شهری وجود ندارد. واژگان کلیدی: سنجش، کیفیت زندگی، شاخص، محیط زیست.

^۱ استادیار، عضو هیات علمی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات بروجرد، بروجرد، ایران

^۳ کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری، گروه شهرسازی، موسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز، ایران

مقدمه

تداوم حیات شهری، زیبایی منظر و فضای شهری تنها در سایه توجه به شاخص های زیست محیطی، مسایل اکولوژی شهر و حفظ منابع طبیعی میسر می باشد. بعد از انقلاب صنعتی، گسترش شهرنشینی و پیامد های مثبت و منفی حاصل از آن، تحولات مختلفی در بسیاری از شهرها به وقوع پیوست، که از جمله آن ها، تغییر در ساختار زیست محیطی شهرها بوده است و تاکنون نیز این تأثیرات منفی ادامه دارد آلودگی ها بی که ناشی از رشد سریع کارخانه ها، گسترش حمل و نقل برای جابجایی انسان و کالا و خصوصاً "پدیده مهاجرت زیان های جبران ناپذیری بر محیط زیست شهرها و فورم و منظر شهرها وارد کرده است.

هیچ ساختمان یا فضایی نمی تواند نیاز همه افراد را به طور کامل برآورده سازد. دامنه وسیع تر فرصت ها برای تعامل و کنش با یک محیط می تواند آن را برای تأمین نیازهای مردمی که از آن استفاده می کنند، مناسب تر سازد و بنابراین توانایی محیط را برای رویارویی با نیازهای مختلف افزایش دهد (علیزاده، ۱۳۹۰)

انسانها در دوره های چالش انگیز و تحریک آمیز برای رسیدگی به کیفیت زندگی در شهرها زندگی می کنند. چالش انگیز، چون از سویی، مفسران زیادی شهر را به عنوان موجودی که در بحران قرار گرفته، توصیف کرده اند. این به آن دلیل است که به طور فزاینده ای تصدیق شده است که شهرها با مشکلات مختلفی که کیفیت زندگی شهری را به خطر می اندازند، روبرو شده اند، مشکلاتی مانند نابرابر یهای اجتماعی، جنایت شهری، محیط زیست ضعیف و تراکم ترافیک با وجود این واقعیت، شهرها همچنان به بازی کردن یک نقش حیاتی در توسعه ادامه م ی دهند، به عنوان مثال ارائه آموزش عالی تر، خدمات تخصصی و شغل (احمدی، کردوان: ۱۳۹۳، ص ۲) اگر زیرساخت ها و جنبه های زیست محیطی در شهر خوب باشند، در نتیجه ارتقاء کیفیت زندگی را دنبال خواهند داشت. اگر این کار در نظر گرفته شود. در واقع این دو اجزای متفاوت برای افراد مختلف تأثیر گذار و کیفیت زندگی را به کل شهر انتقال خواهند داد (لطفی، صابری: ۱۳۹۱، ص ۳)

فصلنامه علمی پژوهشی برنامه ریزی شهری، زمستان ۱۳۹۸، شماره ۳۹، ۱۳۹۸

شهرها به عنوان بستر زیست بشر دارای نقش اساسی در ایجاد رضایت داشته و در واقع شکل دهنده سبک زندگی انسان و تعیین کننده کیفیت زندگی اوست. توجه به کیفیت محیط انسان ساخت علاوه بر تشویق مردم به حضور در آن بر القای حس رضایت در افراد موثر است. از این گذر به منظور حل مشکلات بشر شهرنشین و ارتقاء ابعاد کیفی زندگی او مفهومی تحت عنوان کیفیت زندگی مطرح و مورد تحقیق قرار گرفته است. مفهوم کیفیت زندگی ویژگی های کلی محیط در یک ناحیه را نشان می دهد که می تواند به عنوان ابزار قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود. آن همچنین به عنوان معیاری برای سنجش میزان برآورده شدن نیازهای روحی، روانی و مادی جامعه و خانواده تعریف شده است (خادمی و همکاران، ۱۳۹۱: ص، ۲)

میزان برخورداری فرد، البته نه فقط برخورداری از چیزهایی که به دست آورده بلکه از تمام گزینههایی که فرصت انتخاب آنها را دارد. به بیان دیگر، کیفیت زندگی به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصتهایی واقعی وابسته است که فرد در مقایسه با دیگران در اختیار دارد (MacGregor, 1998)

حاشیه نشینی از پیامدهای توسعه نامتوازن و نامنظم در نظام شهرنشینی است. بیش از ۶۰ درصد از جمعیت جهان در شهرها سکونت دارند بسیاری از مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در کشورهای درحال توسعه ناشی از رشد و گسترش نابسامان نظام ها و فضاهای شهرنشینی بوده است. در روند توسعه شهرنشینی به ویژه بعد از اصلاحات ارضی در ایران با دگرگونی ساختار اجتماعی و اقتصادی سنتی، توزیع نابرابر منابع و تسهیلات در فضاهای منطقه ای گسترش یافته است که با وضع مناسبات نوین اجتماعی، زمینه ساز شکل گیری ساختار نافرمانی و بد شکل از توسعه بوده ایم، محدوده هایی بدون تسهیلات و خدمات شهری با تسهیلات و خدمات شهری اندک ایجاد شد. (زاهد، ۱۳۸۲: ۲۵)

کیفیت زندگی به درجهای از بالا بودن خصوصیات زندگی یا رضایت از آن اشاره دارد. وضعیت وجودی فرد، رفاه، رضایت از زندگی از یک سو به وسیله واقعیت های بیرونی و عوامل زندگی فردی و از سوی دیگر توسط ادراک درونی و ارزیابی که شخص از واقعیتها و عوامل زندگی و فردی خودش دارد، تعیین می شود (مولودی، ۱۳۸۸: ۲۵). مهم ترین مسأله در نبود کیفیت زندگی در کلان شهرها واز بی

توجهی در جانمایی برخی کارگاه ها و مراکز صنعتی در کنار محله های مسکونی (آلودگی هوا و بصری)، فرهنگ غلط شهر نشینی بعضی افراد در تولید آلودگی صوتی و سوخت نامناسب در بخش حمل و نقل، دفع پسماند های شهری و صنعتی در رودخانه ها و تولید آلودگی آب و بوی نامطبوع آن و همچنین دفع پسماندهای برخی کارگاه ها و محله های مسکونی در زمین های خالی و درب خانه ها و در نهایت تولید بیماری و آلودگی هوا و منظر می باشد. در محله کوی سیاحی تقریباً "تمامی شاخص های ذکر شده وجود دارند، با توجه به حاکمیت فرهنگ حاشیه نشینی و روستایی در این محله توجه چندانی به کیفیت زندگی و محیطی در این محله نمی شود و کارگاه ها و مراکز صنعتی برخلاف عرف زندگی شهری در مرکز و کنار کاربری مسکونی قرار گرفته اند و پسماند های کارگاهی و صنعتی خود را در کنار کارگاه قرار داده و باعث انواع آلودگی ها در سطح محله می شوند، که دفع نامناسب فضولات خانگی و پسماندها توسط شهرداری و افراد محله هر چه بیشتر به آلودگی محله کمک کرده و باعث ایجاد فضای شهری نامناسب در سطح محله شده اند. در این محله بوته های فراوانی به صورت خودرو رشد کرده اند که بر اثر بی توجهی مدیران شهری و افراد ساکن، خانه های مسکونی شکل روستایی به خود گرفته اند که دید منظر در آن برخلاف مناظر شهری می باشد. محله کوی سیاحی از جمله محله های حاشیه نشین شهراواز است که بدون برنامه ی تنظیم شده توسط برنامه ریزان شهری، توسط ساکنین این محله بوجود آمده است. این محله همانند سایر محله های حاشیه نشین از کیفیت زیست محیطی مناسبی برخوردار نمی باشد. بنابراین مقاله حاضر در صدد است تا اینکه میزان رضایتمندی افراد را نسبت به شاخص های مختلف زیست محیطی در سطح این محله مورد بررسی و تحلیل قرار دهد و نهایتاً "میزان این رضایتمندی از کیفیت زندگی در این محله در چه سطحی می باشد.

سوالات تحقیق

- آیا بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی صوتی رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی هوا رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی زائدات رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی آب رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی هوا رابطه معناداری وجود دارد؟

فرضیه های تحقیق

- به نظر می رسد، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخصهای زیست محیطی (آلودگی های هوا، آب) رابطه معناداری وجود دارد.

- به نظر می رسد، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی زباله های شهری، صنعتی رابطه معناداری وجود دارد.

اهمیت و ضرورت

با توجه به اهمیت کیفیت زندگی و محیطی که افراد در آن سکونت دارند، توجه به شاخص های زیست محیطی جهت رفاه و آسایش ساکنان مناطق سکونتگاهی امری بدیهی است. عدم توجه به این شاخص ها می تواند پیامد های ناگواری برای جامعه انسانی داشته باشد. با توجه به بی توجهی که نسبت به این شاخص های زیست محیطی در شهر اهواز، خصوصا " محله کوی سیاحی می شود، چه در حال حاضر و چه در آینده می تواند از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی خسارت های جبران ناپذیری برکالبد شهر وارد نماید و مدیران شهری و سایر شهروندان را با چالش هایی روبرو سازد. همچنین با دفع

نامناسب چسبماندها، شیوع انواع بیماری هارا موجب گردیده و باگسترش جانوران موذی سلامت شهر و سایر محله ها و افراد ساکن را به خطر اندازد. از نظر استقرار نامناسب مراکز کارگاهی، گرد و غبار فراوانی وارد شهر شده که نه تنها به آلودگی هر چه بیشتر شهر منجر می شود بلکه منظر نازیبایی از نظر بصری برای بینندگان و شهروندان ایجاد می کند. شیرابه ها یی که از دفع نامناسب زباله ها با ماشین های نامناسب دفع زباله توسط شهرداری در سطح زمین رها می شود، آلودگی محیطی این محله را صد چندان می نماید.

محدوده مورد مطالعه

استان خوزستان باپهنه ای حدود ۶۴ هزار و ۲۳۶ کیلومتر مربع ، در جنوب باختری ایران، در ۲۹ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۳۳ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۹ دقیقه درازای خاوری نسبت به نیمروزگرینویچ قرار دارد . شهر اهواز در جنوب غربی ایران با مختصات جغرافیایی ۴۸ درجه و ۳۲ تا ۴۸ درجه و ۷ دقیقه طول شرقی و ۳۱ درجه و ۴۵ دقیقه عرض شمالی در جنوب جلگه خوزستان قرار دارد . از طرف شمال به شهرستانهای شوشتر، دزفول، از طرف شرق به شهرستان رامهرمز، از مغرب به دشت آزادگان و از جنوب به شهرستانهای خرمشهر، شادگان و بندرماهشهر محدود می شود. محله سیاحی از نظر تیپوگرافی در غرب شهر اهواز قرار گرفته است از نظر موقعیت ریاضی در ۳۱ درجه، ۱۹ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۲۷ دقیقه قرار دارد. محله فولی آباد در شمال آن، محله ملاشیه در جنوب آن، محله سلیم آباد در شرق آن و در غرب آن نیز دهستان عین دو قرار دارند.

روش تحقیق

روش به کار رفته در این پژوهش توصیفی- تحلیلی می باشد و داده های آماری به کار رفته در آن با استفاده از مطالعات کتابخانه ای، بر اساس هدف از نوع کاربردی، گردآوری داه ها از نوع پیمایشی و ماهیت داده ها از نوع کمی و کیفی می باشد.

مجله علمی پژوهشی جغرافیا و برنامه ریزی شهری، چشم انداز کارگرس، دوره ۱۱، شماره ۳، بهار ۱۳۹۸

در این مقاله برای محاسبه حجم نمونه آماری، از روش کوکران استفاده شده است که ۳۸۴ پرسش شونده را شامل می شود. در این پژوهش برای ارزیابی و محاسبه داده ها از طیف ۵ بخشی لیکرت استفاده شده است، جامعه آماری در این پژوهش از سن ۲۰ تا ۳۰ سال شروع شده است و توزیع آن بین ۳۸۴ خانوار صورت گرفته است. به طور کلی منابع مختلف آلودگی محیط زیست که حاصل فعالیت های صنعتی هستند را می توان به صورت زیر تقسیم بندی کرد:

فاضلاب های صنعتی، آلاینده های هوا، آلودگی زائدات، آلودگی صوت، آلودگی خاک، آلودگی منظر (زاد و بوم، ۱۳۷۰).

جدول ۱: شاخص های آلودگی هوا

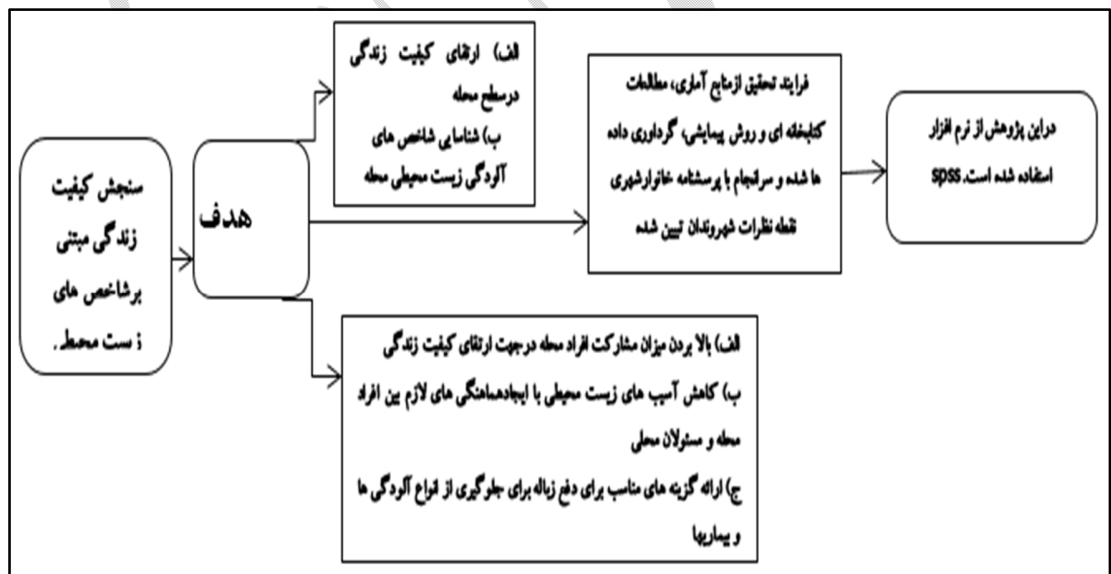
شاخص	تعاریف
فاضلاب های صنعتی	فاضلاب های صنعتی شامل تمام فاضلاب های حاصل از فرآیند تولید و سایر منابعی است که معمولاً تحت عنوان خروجی از واحدها نامیده می شود. منابع مهم تولید فاضلاب را می توان به صورت زیر مشخص نمود: - فاضلاب های حاصل از آب و سایر ترکیبات (اغلب به شکل مایع) که در فرآیندهای تولیدی و آزمایشگاهی به وجود می آیند - فاضلاب های حاصل از شستشوی مواد اولیه، ظروف، بسته بندی ها، شستشوی کف سالن ها و مخازن، دستگاه های خنک کننده، مراکز بهداشتی و آشپزخانه های بزرگ (زاد و بوم، ۱۳۷۰). از صنایع و کارگاهی که به تولید فاضلاب صنعتی در محدوده ی مورد مطالعه می پردازند، می توان به کشتارگاه، تراشکاری صنعتی و ریخته گری صنعتی اشاره کرد.
آلاینده های هوا	آلاینده های هوا: ذرات جامد- مایع و یا ترکیباتی از آن ها، بخارات، گازها و ترکیبات شیمیایی که از طریق فرآیند صنعتی و فعالیت های مرتبط با آن ها در هوا پراکنده می شوند منبع دیگری برای آلودگی محیط زیست به شمار می روند. این منابع به دو گروه آلودگی ناشی وجود ذرات معلق و آلودگی ناشی از وجود گازها و بخارات تقسیم می شوند: الف) آلودگی ناشی از وجود ذرات معلق در هوا: ذرات جامد و ترکیبات جامد و یا مایع با منشأ بیولوژی (معدنی یا آلی) با توجه به اندازه هایشان در این گروه قرار دارند. این ذرات از نقطه نظر سلامتی زیان آور شناخته شده و به عنوان آلاینده های تعیین کننده ی این گروه محسوب می شوند. صنایع سیمان و گچ، مصالح ساختمانی، گازی های غیرفلزی در این دسته هستند. از صنایع موجود در این محدوده می توان به سنگ بری و موزائیک سازی، تولید پودر سنگ و چوب بری ها اشاره کرد. ب) آلودگی ناشی از گازها و بخارات: این آلودگی ها بیشتر از ترکیبات فرار در هوا با منشأ شیمیایی هستند. (زاد و بوم، ۱۳۷۰).
آلودگی زائدات	آلودگی زائدات: زائدات را پسماندهای حاصل از فعالیت های صنعتی می دانند. باقیمانده های مواد شیمیایی، تغذیه ای مواد غذایی، نخاله های سنگی و فلزی، زباله های بهداشتی و غیره از این دسته هستند. اگر دفع این پسماندها به صورت بهداشتی عملی نباشد، نه تنها خاک و آب های سطحی را آلوده می کنند؛ بلکه نفوذ شیرابه های آنها به درون آب های زیرزمینی، سبب آلودگی آنها می شوند (زاد و بوم، ۱۳۷۰).
آلودگی خاک	آلودگی خاک: آلودگی خاک از طریق دود کارخانه ها و سوخت های موتور، فاضلاب ها و مواد زائد صنعتی صورت می گیرد. بنابراین آلودگی خاک از طریق صنعت آلودگی است که در آن تکنولوژی و صنعت دخالت مستقیم دارند. از آلاینده های خاک موجود در محدوده ی مورد مطالعه می توان به رنگرزی، کشتارگاه مرغ، تعمیرگاه، اوراق فروشی، باطری سازی، پلاستیک کوبی، صافکاری اتومبیل

فصلنامه علمی پژوهشی زیست محیطی، شماره ۴، بهار ۱۳۹۸

و ریخته گری اشاره کرد (کردوانی، پرویز، ۱۳۷۳).	
آلودگی منظر: وجود اشکال مختلف آلودگی علاوه بر زبان های متعدد می تواند تأثیر قابل ملاحظه ای در زشتی مناظر محیط زیست داشته باشند. این آلودگی ها اگر بار آلاینده نداشته باشند، زیبایی محیط زیست را به شدت دستخوش تحول می کنند و منظر بدی به آن می بخشند (زاد و بوم، ۱۳۷۳).	آلودگی منظر
آلودگی صوت: بسیاری از فرآیندهای تولیدی طی عملیات خود ایجاد سر و صدا می کنند. این آلاینده های صوتی نمی توانند عامل اصلی آلودگی محیط زیست باشند، اما بر زندگی روانی مردم اثر زیادی دارند. آلودگی صوتی را می توان به دو گروه زیر تقسیم کرد: الف- سر و صدای ناشی از انجام عملیات صنایع سنگین و غیر سنگین فلزی ب- آلودگی ناشی از سر و صدای تردد وسایل نقلیه و غیر سنگین در شبکه ای ارتباطی محدوده (زاد و بوم، ۱۳۷۳).	آلودگی صوت

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۶

سنجش شاخص های کیفیت زندگی در این تحقیق با انجام آزمون های به کاررفته نرم افزار spss از جمله ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی اسپرمن و تحلیل رگرسیون چندگانه صورت گرفته است.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

مبانی نظری

کیفیت زندگی ممکن است چیزهای متفاوت برای افراد متفاوت باشد. برای بعضی از افراد ممکن است چگونگی شاد بودن در زندگی باشد و برای دیگران، ممکن است سطح درآمد اقتصادی، آموزش و پرورش، بهداشت و امنیت باشد. هریک از پژوهشگران معتقدند که مفهوم کیفیت زندگی دارای توصیف

مجله علمی پژوهشی دانش های نوین، دوره شانزدهم، شماره ۳۴، بهار ۱۳۹۸

بسیار گسترده ای است. یک تعریف جهانی قابل قبول از مفهوم توسعه تقریباً "غیرممکن است. کیفیت زندگی یک مفهوم چند بعدی است که وابسته به چهارچوبی است. کیفیت زندگی مربوط به شرح و ارزیابی از ماهیت یا شرایط زندگی مردم در یک کشور یا منطقه خاص است. کیفیت زندگی توسط نیروهای برون زا، نیروهای مانند فن آوری تولید، زیرساخت ها، و نیز با عوامل درون زا از جمله تعامل در جامعه و ارزش های یک فرد یا جامعه یا از کشورها، نهادهای جامعه، محیط زیست طبیعی، به یک فرد یا یک گروه اجتماعی مشخص، با احترام، تعلق می گیرد (kolenikov, 1998).

کیفیت محیطی به عنوان شاخصی برای اندازه گیری درجه ای از محیط که برای زیستن انسان مناسب می باشد، مورد استفاده قرار گرفته است. بر طبق استانداردهای برنامه شهر چین، مفهوم کیفیت محیطی شهر می تواند چنین تعریف شود: کیفیت محیطی شهر در درجه ای است که تمام محیط یا برخی عناصر محیط در مقیاس شهر همانند اتمسفر و آب جهت زیست انسان، اقتصاد شهری و محیط اجتماعی مناسب باشد (Dou kaili, 2003: 6). کیفیت زندگی مفهومی است که در سرتاسر تاریخ فلسفه به صورتهای مختلفی مطرح شده و در زمانهای اخیر به عنوان یک مفهوم، به وسیله دانشمندان علوم مختلف به صورتهای گوناگونی به کار گرفته شده (Baldwin, 1990).

داشتن کیفیت زندگی مطلوب همواره آرزوی بشر بوده و هست و هزاران سال است که این موضوع ذهن فلاسفه، محققان و دانشمندان را به خود جلب کرده است. تاریخچه پیدایش مفهوم کیفیت زندگی به دوران ارسطو در ۳۸۴ سال قبل از میلاد مسیح بازمی گردد (نجات، ۱۳۷۸: ۱). ارسطو در کتاب اخلاق نیکو ماخس به موضوع سعادت انسانی می پردازد. اینکه سعادت چیست، عبارتند از چه فعالیتهایی است و چگونه می توان سعادت مند شد؟ در آن زمان شادی یا شادمانه زیستن معادل با آنچه که امروز کیفیت زندگی نام دارد، تلقی می شد، ولی اصطلاح کیفیت زندگی تا قرن بیستم مورد استفاده قرار نگرفته بود. رویکرد، آکادمیک به کیفیت زندگی از سال ۱۹۳۰ میلادی یعنی زمانی که پیگو در کتاب خود به نام "اقتصاد و رفاه" به این موضوع پرداخت، سیر تازه ای یافت. پیگو در این کتاب برای نخستین بار واژه کیفیت زندگی را به صورت تخصصی به کار برد (مختاری و نظری، ۲۲،

مارانس به منظور ارزیابی کیفیت زندگی شهری خصوصاً در زمینه زندگی مردم در شهرها، دو رویکرد اساسی را معرفی می کنند: نخستین رویکرد شامل نظارت بر کیفیت زندگی کیفیت زندگی شهری از طریق مجموع های از شاخص های معمولاً بیشتر اوقات مشتق از داده های فضایی جمع شده از منابع اداری مانند سرشماری است، که گفته شده باید مربوط به کیفیت زندگی ادراک شده باشند. به عنوان مثال سطح درآمد خانواده، میزان جرم، سطوح آلودگی، هزینه مسکن و غیره؛ از این دیدگاه به عنوان دیدگاه عینی یاد می شود (احمدی، ۱۳۹۱: ۷۴).

در این مطالعه از اصول مطرح در الگوی بوم شناختی جهت تحلیل رابطه ادراک شهروندان از کیفیت محیط زندگی بهره گرفته شده است. رونالد جانسون در این باره بر این اعتقاد است که، در زمان ما هدف بسیاری از جغرافیادانان این است که در سراسر جهان با حذف نابرابری های شدید اجتماعی و اقتصادی، همه خانواده ها بتوانند به شغل دائمی، مسکن سالم، بهداشت و درمان، آموزش و امنیت (شکویی، ۱۳۸۴: ۱۵۶)

از سوی دیگر باید اذعان نمود که کیفیت زندگی بدون کیفیت محیطی که در آن زندگی می کنیم معنایی ندارد، امروزه بسیاری از ناهنجاری های رفتاری در جوامع شهری مانند خشونت، پرخاشگری، تجاوز به حقوق دیگران و رعایت نکردن قانون ضمن داشتن ریشه های تاریخی، فرهنگی و اقتصادی در کیفیت فضاهای سکونت و کاری نهفته است. بنابراین می توان بیان کرد که کیفیت محیط یک قسمت از کیفیت زندگی است و شامل تمامی فاکتورهایی می شود که بخشی از رضایتمندی انسان را از محیط تشکیل می دهند. کیفیت محیطی یک نتیجه پیچیده ای است از ترکیب تصورات ذهنی، ارزش ها و گرایش هایی که در میان افراد و گروه ها متغیر است. کیفیت محیطی می تواند به عنوان یک درک وسیع تر از کیفیت زندگی تلقی گردد. کیفیت پایه ای از قبیل سلامتی و ایمنی در ترکیب با عواملی از قبیل راحتی و جذابیت مفهوم پیدا می کند. کیفیت محیطی طبیعت، فضای سبز، زیر ساخت ها، محیط انسان ساخت، مطبوعیت محیط فیزیکی و منابع طبیعی که هر کدام از آنها کیفیت ویژه ای دارند، از معرف های کیفیت محیطی به حساب می آیند. به طور کلی کیفیت محیطی به عنوان شاخصی برای اندازه گیری درجه ای از محیط که برای زیستن انسان مناسب می باشد، مورد استفاده قرار می گیرد (قالیباغ، ۱۳۹۰: ۴۸).

جدول ۲: مؤلفه های کیفیت محیط

مؤلفه های کیفیت محیط	محقق
ملحوظ داشتن فعالیت های مناسب پیش از توج به نظم بصری محیط؛ استفاده از کاربری مختلط چه به لحاظ نوع استفاده و چه از نظر حضور ابنیه با سن های مختلف در یک ناحیه؛ توجه به عنصر خیابان؛ نفوذپذیر بودن بافت که به مفهوم پیشنهاد اختلاط اجتماعی؛ و انعطاف پذیر بودن فضاها.	جین جیکوبز ۱۹۶۱
صدا، نور، دود، گرد و غبار، میکرو اقلیم، خلوت، فعالیت های ارزشمند و محیط ها، شناسایی محلی، تعامل اجتماعی.	اپلیارد و اوکاموتو ۱۹۶۸
باز بودن، راحتی، جذابیت، نگهداری، صدا و ارتباط آنها با ساکنان محله شان.	لانسینگ و مارانس ۱۹۶۹
ایمنی از آتش سوزی، امنیت پلیس، مدارس با کیفیت خوب، جمع آوری قانونمند زباله، امنیت منطقه برای بچه ها، همسایه های مهربان، فاصله مناسب پیاده رو از کلیسا، مراکز نگهداری بچه، ایمنی در برابر صدای خیابان، درختان نزدیک خانه، فاصله مناسب از دوستان، فاصله مناسب از خویشاوندان، پارکینگ جلوی خانه.	سانوف و ساونی ۱۹۷۲
بلاای ترافیکی (خطرات ترافیک)، استرس، صدا و آلودگی، خلوت، قلمرو خانه، همسایگی و ملاقات، شناسایی و دل بستگی.	اپلیارد و لینتل ۱۹۷۲
صدا، زیبایی، همسایه ها، ایمنی، تحرک، آزار و اذیت.	کارپ و همکاران ۱۹۷۶
سرزندگی، معنی (حس)، سازگاری، دسترسی، کنترل و نظارت و همچنین دو فوق معیار: فوق معیار کارایی و فوق معیار عدالت.	کوبین لینیچ ۱۹۸۱
بالا بودن سطح بهداشت بر اساس شاخص های قابل قبول بهداشتی؛ وجود خدمات بهداشتی مفید و قابل دسترسی برای کلیه ساکنین؛ بالا بودن کیفیت کلیدی محیط، مسکن؛ وجود اکوسیستم های سالم؛ وجود محلات فعال و معنی دار؛ رفع نیازهای اولیه هر شهروند؛ وجود روابط اجتماعی در حد معقول؛ وجود اقتصاد متنوع و خودکفا؛ تنوع فعالیت های فرهنگی؛ الگوی متناسب شهرسازی با ۹ عامل فوق.	پروفیسور دوهل ۱۹۸۴
نفوذ پذیری، تنوع، خوانایی، انعطاف پذیری، سازگاری بصری، غنا، قابلیت شخصی سازی؛ همچنین در سال ۱۹۹۰ سه معیار، کارایی از نظر مصرف انرژی، پاکیزگی حمایت و پشتیبانی از حیات وحش به آن اضافه کردند تا کاستی های معیارهای قبلی را بپوشانند.	بنتلی و همکاران ۱۹۸۵
سرزندگی، هویت و کنترل، دسترسی به فرصت ها، تخیل و شادی، اصالت و معنا، زندگی اجتماعی و همگانی، خود اتکایی شهری، محیطی برای همه.	آلن جیکوبز و داند اپلیارد ۱۹۸۷
ساختار، خوانایی، فرم، حس مکان، هویت، دیدها و مناظر، مقیاس انسانی یا پیاده.	مایکل ساوت ورت ۱۹۸۹
آلودگی آب، آلودگی هوا، صدا زباله، شلوغی و ترافیک.	روماناسیدیکوی و همکاران ۲۰۰۳
مأخذ: حاجی نژاد، ۱۳۹۰: ۷۱	

با شناسایی مسئله ای به نام بحران زیست محیطی در میانه دهه ۱۹۶۰، آگاهی روزافزونی نیز در مورد مسایل زیست محیطی که جامعه (جهانی) با آن مواجه بود، نمود پیدا کرد. بروز این مسائل در نتیجه نابود شدن هر چه بیشتر محیط زیست در سه دهه گذشته و افزایش میزان آگاهی و دانش روز درباره مسایل و امکان افزایش اثر گلخانه‌های (CFCs) سوانح ویژه محیطی است. تخریب لایه اوزون توسط

فصلنامه علمی پژوهشی برنامه‌ریزی شهری، زمستان ۱۳۹۸، شماره ۴، ۳۴-۴۹

کلروفلوروکربنها توسط تولیدات احتراقی سوختهای فسیلی مثالهای از مسایل زیست محیطی هستند که در یک مقیاس جهانی عمل می کنند. از سوی دیگر، آگاهی از زوال و نابودی محیط زیست در مقیاس کوچکتر: یعنی یک ناحیه محلی (مسکن و واحد همسایگی) که نماد محل سکونت مستقیم انسانهاست، روز به روز در حال رشد است. اگر چه به طور معمول اهمیت نسبی کیفیت محیط هنوز یک موضوع مورد بحث است، بهبود و متعاقب آن حفظ کیفیت محیط سکونتی شهری از اهمیت حیاتی برخوردار است. دلیل این امر را می توان به اهمیت محیط زیست در دیگر جنبه های زندگی، ماهیت ویژه محیط سکونتی، نقش فزاینده محیط سکونتی شهری به عنوان سکونتگاه اصلی انسان، و تعداد زیاد افرادی که به شدت تحت تأثیر شرایط غالب محیط مسکونی شهری خود هستند، نسبت داد (van poll, 1997).

یافته های تحقیق

محلۀ سیاحی از نظرتپوگرافی در غرب شهراہواز قرار گرفته است از نظرموقعیت ریاضی در ۳۱ درجه ۱۹ دقیقه تا ۴۸ درجه ۲۷ دقیقه قرار دارد. محلہ فولی آباد در شمال آن، محلہ ملاشیه در جنوب آن، محلہ سلیم آباد در شرق آن و در غرب آن نیز دہستان عین دو قرار دارند. شکل گیری این محلہ از دوران جنگ تحمیلی آغاز شده است و قبلاً به صورت زمین زراعی بوده است و شخصی با نام سیاحی کارخانہ موزاییک سازی داشته است کہ نام محلہ برگرفته از نام این شخص می باشد. ساکنین اصلی این محلہ از مهاجرین شهرهای سوسنگرد و هویزه می باشند و همچنین پس از جنگ خلیج فارس تعدادی از مهاجرین عراقی بہ ایران آمدہ و در این محلہ ساکن شدند. محلہ کوی سیاحی در کلان شهراہواز با وسعتی ۱۱۶۱۸۰۰ مترمربع و جمعیتی بالغ بر ۱۰۴۴۱ نفر و ۴۲۰ خانوار کہ اکثر آن ها را مهاجرین از کشور عراق و شهرستان های مجاور تشکیل می دهند، با توجہ بہ مشخصہ های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی محلات حاشیہ نشین را می توان یکی از محلات حاشیہ نشین شهراہواز مطرح نمود.

توزیع فراوانی متغیرهای زمینه ای

جدول ۳: توزیع فراوانی متغیرهای زمینه ای تحقیق

درصد	فراوانی	متغیر	
		جنسیت	مرد
74/7	287	مرد	
25/3	97	زن	
18	72	۳۰ تا ۴۰	سن
38/8	149	۴۰ تا ۵۰	
17/2	66	۵۰ تا ۶۰	
2/9	88	۶۰ تا ۷۰	
2/3	9	۷۰ به بالا	
39	152	دیپلم	تحصیلات
33/6	129	فوق دیپلم	
25/5	98	لیسانس	
1/9	5	فوق لیسانس	
.	.	دکتر	
9/6	37	دولتی	شغل
3/6	14	بازنشسته	
27/9	107	بیکار	
37/2	143	آزاد	
21/6	83	سایر	
15/9	۶۱	۳۰۰ هزار تومان	درآمد
31/5	۱۲۱	۳۰۰ تا ۵۰۰	
28/4	۱۰۹	۵۰۰ تا ۷۰۰	
19/8	۷۶	۷۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰	
4/4	۱۷	۱۰۰۰۰۰ به بالا	

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

توزیع فراوانی متغیرهای زمینه ای تحقیق در جدول شماره ۳ آورده شده است، همان گونه که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است،

مجلس نخبه خیزان و برنده پدربزرگ شیری چشم انداز نگرین، دورنمای شماره ۳۹ بهار ۱۳۹۸

نسبت تعداد مردان با ۷/۷۴ درصد بیشتر از تعداد زنان با ۲۵.۳ درصد می باشد. نسبت سنی: از نظر سنی افراد ۳۰ تا ۴۰ سال با ۸/۳۸ درصد دارای بیشترین فراوانی، افراد ۶۰ به بالا با ۹ نفر و ۳/۲ درصد دارای کمترین فراوانی و افراد ۵۲۰ تا ۳۰ سال با ۷۲ نفر و ۱۸ درصد دارای فراوانی متوسطی هستند.

نسبت سواد: با نظر به جدول شماره ۳: در این تحقیق افراد با تحصیلات دیپلم با ۱۵۲ نفر و ۳۸ درصد دارای بیشترین فراوانی، افراد با تحصیلات لیسانس با ۹۸ نفر و ۲۵/۵ درصد دارای فراوانی متوسط و افراد با تحصیلات دکترا دارای کمترین فراوانی هستند.

نسب اشتغال و درآمد: افراد با شغل آزاد با ۳۷/۹ درصد دارای بیشترین فراوانی، افراد با شغل سایر با ۲۱/۶ درصد دارای فراوانی متوسط و افراد بازنشسته با ۳/۶ درصد دارای کمترین فراوانی هستند. درآمد ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار دارای بیشترین فراوانی و ۱۰۰۰۰۰۰ به بالادارای کمترین فراوانی هستند.

جدول ۴: آمارهای مرتبط با تأثیر شاخص های زیست محیطی بر کیفیت زندگی

ردیف	متغیرها	میانگین	انحراف معیار	بیشترین	کمترین	فراوانی
۱	آلودگی صوتی	22/38	3/21	30	12	384
۲	آلودگی هوا	17/36	2/66	24	8	384
۳	آلودگی زائدات	18/93	2/99	25	10	384
۴	آلودگی بصری	15/56	2/26	20	9	384
۵	آلودگی آب	10/68	2/02	15	3	384

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول شماره ۴ نشان می دهد که: شاخص آلودگی هوا دارای میانگین ۳۸/۲۲، انحراف معیار ۳/۲۱، بیشترین ۳۰ و کمترین ۱۲ می باشد. شاخص آلودگی هوا دارای میانگین ۱۷/۲۶، انحراف معیار ۲/۶۶، بیشترین ۲۴ و کمترین ۸ می باشد. شاخص آلودگی زائدات دارای میانگین ۱۸/۹۳، انحراف معیار ۲/۹۹، بیشترین ۲۵ و کمترین ۱۰ می باشد. شاخص آلودگی بصری دارای میانگین ۱۵/۵۶، انحراف معیار ۲/۲۶، بیشترین ۲۰ و کمترین ۹ می باشد. شاخص آلودگی آب دارای میانگین ۱۰/۶۸، انحراف معیار ۲/۰۲،

بیشترین ۱۵ و کمترین ۳ می باشد. در این پژوهش میانگین همه متغیرها به ۲۰ متغیر نظری تحقیق نزدیک می باشند، اما میانگین متغیر کیفیت زندگی با داشتن میانگین ۸۴/۹۴ با میانگین نظری تحقیق فاصله بسیار زیادی دارد.

یافته های استنباطی

در این پژوهش برای بررسی میانگین امتیازات شاخص ها در مرحله و معناداری اختلاف امتیازهای شاخص ها از آزمون فریدمن و آزمون پیرسون استفاده می کنیم. همچنین تعیین می کنیم، کدام شاخص ها بالاترین میزان امتیاز و کدام شاخص ها پایین ترین میزان امتیاز را دارا می باشند. در جدول شماره ۵ میانگین رتبه های هر یک از شاخص ها در محله کوی سیاحی مشخص شده است.

جدول ۵: میانگین رتبه های هر یک از شاخص ها

شاخص	Mean Rank
صدا	4.62
هوا	3.13
زاند	3.69
منظر	2.45
آب	1.11

در جدول شماره ۵: شاخص آلودگی هوا با دارا بودن میانگین ۴/۶۲ درصد دارای بیشترین میزان رضایت و شاخص آلودگی آب با دارا بودن ۱/۱۱ درصد دارای کمترین میزان رضایت در بین ساکنین محله کوی سیاحی است. جدول شماره ۶: مقدار آماره مربعی را که با درجه آزادی ۴ و همچنین سطح معنی داری آزمون $F_{(4,11)}$ را با مقدار صفر مشاهده می کنیم که نشان می دهد، تفاوت معنی داری بین میزان رضایت از شاخص ها و کیفیت زندگی در محله کوی سیاحی وجود دارد.

جدول ۶: همبستگی متغیرهای زیست محیطی از کیفیت زندگی

سطح معناداری (p)	ضریب همبستگی پیرسون [®]	شاخص آماری متغیر	متغیر
۰/۰۰۰	۰/۵۰۰	رضایت از کیفیت زندگی	آلودگی صوتی
۰/۰۰۰	۰/۴۲۶	رضایت از کیفیت زندگی	آلودگی هوا
۰/۰۰۰	۰/۵۹۲	رضایت از کیفیت زندگی	آلودگی زائدات
۰/۰۰۰	۰/۳۷۲	رضایت از کیفیت زندگی	آلودگی بصری
۰/۰۰۰	۰/۲۴۹	رضایت از کیفیت زندگی	آلودگی آب

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

در این پژوهش در فرضیه اول فرض شده است، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی صوتی رابطه معناداری وجود دارد. آزمون این فرضیه که با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون صورت گرفته است نشان می دهد، ضریب همبستگی پیرسون ۰/۵۰۰ می باشد و سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر می باشد، ($p=000/0$) برابر با صفر است، در نتیجه همبستگی متوسطی بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی صوتی وجود دارد و فرضیه صفر رد شده و فرضیه اصلی قابل قبول است. در فرضیه دوم، فرض شده است، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی هوا رابطه معناداری وجود دارد، نتایج حاصل از آزمون نشان می دهد، ضریب همبستگی پیرسون ۰/۴۲۶ می باشد و سطح معناداری از ۰/۰۵ کمتر می باشد. در نتیجه رابطه معناداری بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی هوا وجود دارد، و فرضیه اصلی قابل قبول است.

در فرضیه سوم فرض شده است، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی زائدات رابطه معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی در این آزمون ۰/۵۹۲ می باشد، که از ۰/۰۵ کمتر می باشد و نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی زائدات رابطه

معناداری وجود دارد و فرضیه صفر رد شده و فرضیه اصلی قابل قبول است. در فرضیه چهارم فرض شده است، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی بصری رابطه معناداری وجود دارد. آزمون این فرضیه که با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون صورت گرفته است نشان می دهد، ضریب همبستگی پیرسون $0/500$ می باشد و سطح معناداری از $0/05$ کمتر می باشد، ($p=000/0$) برابر با صفر است، ضریب همبستگی پیرسون $0/372$ می باشد، در نتیجه بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی بصری رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه صفر رد شده و فرضیه اصلی قابل قبول است. در فرضیه پنجم فرض شده است، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی آب رابطه معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی در این آزمون $0/249$ می باشد، که از $0/05$ کمتر می باشد و نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد، بین رضایتمندی ساکنین کوی سیاحی و کیفیت محیطی شهری مبتنی بر شاخص محیط زیستی آلودگی آب رابطه پایین ولی معناداری وجود دارد و فرضیه صفر رد شده و فرضیه اصلی قابل قبول است.

آزمون همبستگی بین متغیرهای زمینه ای

جدول شماره ۶ همبستگی بین متغیرهای زمینه ای (جنس، سن، سطح تحصیلات، شغل، درآمد) با کیفیت زندگی را نشان می دهد. فرض بر این است، بین متغیرهای زمینه ای تحقیق و کیفیت زندگی با توجه به شاخص های زیست محیطی رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۶: همبستگی بین متغیرهای زمینه ای و عملکرد شورا

جنسیت	سن	تحصیلات	شغل	درآمد	
۱	-/۰۲۱	/۱۱	/۱۷	/۰۰۱	همبستگی اسپیرمن
۰	/۰۸۶	/۰۱۹	/۰۰۱	/۱۰	ضریب تعیین
۰	/۶۷۷	/۸۲۴	/۷۴۴	/۹۸۳	سطح معناداری
۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	حجم نمونه

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

نتایج به دست آمده نشان می دهد، متغیرهای سن، تحصیلات، شغل و درآمد به ترتیب برابرند با، ۰/۲۱، ۱۱/، ۱۷/، ۰/۰۱ می باشند و چون متغیرهای نام برده کمتر از ۰/۰۵ هستند، این ضرایب با صفر تفاوت معناداری دارند و با صفر دارای سطح خطای ۰/۱ می باشند و معناداری بین متغیرهای سن، تحصیلات، شغل و درآمد با کیفیت زندگی براساس شاخص های محیطی وجود دارد. در متغیر جنس ضریب همبستگی اسپیرمن ۱ و بیشتر از صفر می باشد، در نتیجه همبستگی معناداری بین متغیر جنس و کیفیت زندگی وجود ندارد.

نقاط ضعف و نقاط قوت با استفاده از مدل SWOT

مدل SWOT از جمله مدل های ارزیابی می باشد که با استفاده از عوامل درونی و بیرونی که هر کدام شامل دو شاخص مثبت و منفی می شوند به بررسی ویژگی های محدوده مورد مطالعه می پردازد، عوامل درونی ویژگی های نقاط ضعف و نقاط قوت درون محله را نشان می دهد و عوامل بیرونی نیز شامل فرصت ها و تهدید ها در سطح کلان تر می باشند.

جدول ۶: همبستگی بین متغیرهای زمینه ای و عملکرد شورا

عوامل بیرونی		عوامل درونی		
تهدیدها	فرصت ها	نقاط ضعف	نقاط قوت	زمینه
وجود کارگاه های سبک و صنعتی آلوده کننده هوا در اطراف نقاط مسکونی، وجود ریزگردهای ناشی از فعالیت های صنعتی و گرد و غبار ناشی از آنها در سطح محله - عدم وجود سیستم دفع مناسب آب های سطحی و تشکیل گنداب هایی توسط این آب های سطحی در اطراف نقاط مسکونی، که در نهایت منجر به بیماری هایی برای افراد محله و کودکان آن ها می شود و باعث گسترش جانوران موذی و حشرات ناقل بیماری می شود - وجود کارگاه های	امکان ایجاد شبکه ای از مسیرهایی سبز در سطح محله با توجه به فضای باز زیاد در سطح محله توسط شهرداری برای ایجاد زندگی سالم، حمایت مالی برخی از ساکنین به شهرداری برای کاهش آلودگی خاک، آب، صدا - وجود زمینه های مناسب و رغبت ساکنین جهت کمک های مالی برای ایجاد در آمد پایدار برای ارتقای محیطی محله، وجود زمینه ایجاد پارک های کوچک و	نامناسب بودن سیستم فاضلاب و رویا بودن آن - فقدان فضای سبز - عدم وجود مراکز بهداشتی و درمانی مناسب جهت آگاه سازی افراد برای رعایت بهداشت عمومی - عدم وجود مکان مناسب برای دفع زباله های خانگی، عدم وجود مکان مناسب جهت تفریح کودکان و	وجود فضاهایی برای گسترش وسایل نقلیه عمومی خصوصاً دوچرخه جهت جلوگیری از آلودگی وسایل نقلیه شخصی، وجود مکان های جهت ایجاد فضای سبز در سطح محله، وجود حس همکاری افراد محله برای زیبا سازی و پاکیزگی محله و	عوامل محیطی

<p>صنعتی در نزدیکی محل سکونت افراد و ایجاد نا آرامی های روحی و روانی ناشی از آلودگی بصری و صدا برای ساکنین - عدم وجود در آمد پایدار در شهرداری جهت ارتقای محیطی محله کوی سیاحی، جمع آوری ناقص زباله توسط شهرداری در این محله</p>	<p>درخت کاری برای گسترش فضای سبز محله، انتقال کارگاه های صنعتی به خارج از محله در صورت امکان و ایجاد فضاهایی برای تفریح و آرامش روحی افراد،</p>	<p>تخلیه هیجانات روحی آن ها برای جلوگیری از آلودگی صوتی در سطح محله، فقر فرهنگی در سطح محله نسبت به ایجاد آلودگی صوتی و دفع غیر اصولی پسماندهای خانگی در سطح محله،</p>	<p>ارائه کمک های مالی و فکری در جهت ارتقای محیطی محله - وجود فضا جهت ایجاد سیستم های فاضلاب مناسب</p>
--	---	--	---

نتیجه گیری

همان گونه که در ابتدای تحقیق گفته شده، محله کوی سیاحی از جمله سکونتگاه های غیررسمی در شهر اهواز است، که از تمامی ویژگی های نامناسب این سکونتگاه ها برخوردار است. مطالعات انجام شده با استفاده از آزمون های مختلف در زمینه سنجش کیفیت زندگی مبتنی بر شاخص های زیست محیطی نشان می دهد که روابط معناداری بین سنجش کیفیت زندگی و شاخص های زیست محیطی وجود دارد و فرضیه های اصلی در این آزمون ها قبول شده و فرضیه صفر در این آزمون ها رد می شود. نتایج حاصل از آزمون فریدمن نشان می دهد، شاخص آلودگی هوا با دارا بودن میانگین $4/62$ درصد دارای بیشترین میزان رضایت و شاخص آلودگی آب با دارا بودن $1/11$ درصد دارای کمترین میزان رضایت در بین ساکنین محله کوی سیاحی است. در این محله کیفیت زندگی شهری در حد بسیار پایینی می باشد و شاخص های زیست محیطی که شامل آلودگی های آب، صدا، خاک، منظر، هوا و زائدات می باشد، ساکنین محله کوی سیاحی را با مشکلات فراوانی روبرو ساخته است و شواهد تحقیق نشان می دهد که برنامه ریزی های انجام گرفته توسط حکومت های محلی از جمله شهرداری به ارتقای زندگی کیفی ساکنین این محله کمکی نکرده و رضایتمندی از کیفیت زندگی شهری در بخش های زیست محیطی و سایر بخش های زندگی شهری وجود ندارد. در محله کوی سیاحی علاوه بر فرهنگ سازی در بین افراد محله باید در برنامه ریزی های مسئولین مرتبط با رفاه شهروندی در این محله تجدید نظرهایی صورت گیرد.

منابع

- لطفی، صدیقه، صابری، سجاد، (زمستان ۱۳۹۱)، ارزیابی کیفیت زندگی شهری با استفاده از روش های تصمیم گیری چند معیاره (مطالعه موردی: نواحی شهر یاسوج)، چاپ اول
- احمدی، قادر، کردوان نادری، سونیا، (تابستان ۱۳۹۳) مطالعه تطبیقی کیفیت زندگی در محلات بافت جدید و قدیم شهری، مطالعه موردی: (محل شهرک قدس و قطار چیان شهر سمنان، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات شهری
- حاجی نژاد، علی؛ رفیعیان، مجتبی؛ زمانی، حسین. (۱۳۸۹)، بررسی متغیرهای فردی موثر بر رضایت مندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی (مطالعه موردی: مقایسه بافت قدیم و جدید شهر شیراز)، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۷، صص ۶۳-۸۲
- زاد و بوم، مهندسین مشاور، ۱۳۷۰، مطالعات ساماندهی و صنایع تهران، جلد ۱ تا ۹، تهران.
- ایراندوست ک، ۱۳۸۸، سکونتگاه های غیررسمی واسطوره حاشیه نشینی، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران)
- کردوانی، پرویز، ۱۳۷۳، حفاظت خاک، دانشگاه تهران، تهران.
- شکویی، حسین. (۱۳۸۴)، فلسفه های محیطی و مکتب های جغرافیایی، چاپ دوم، انتشارات گیتاشناسی، تهران.
- مختاری، مرضیه، نظری، جواد (۱۳۸۹)، جامعه شناسی کیفیت زندگی، انتشارات جامعه شناسان، تهران.
- نجات، سحرناز (۱۳۸۷) کیفیت زندگی و انداز هگیری آن، مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران، دوره ۲، شماره ۲، سال ۱۳۸۷، صص ۱-۲.
- قالیباف، محمدباقر؛ روستایی، مجتبی؛ رمضانزاده لسبویی، مهدی؛ طاهری، محمدرضا . (۱۳۸۷) ارزیابی کیفیت زندگی شهری نمونه موردی یافت آباد، جغرافیا فصلنامه علمی پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال نهم، شماره ۲، زمستان ۱۳۸۷، صص ۱۳۳-۱۳۴.
- علیزاده، توحید و همکاران، ۱۳۹۰، ارزیابی کیفیت محیط زندگی در روستا- شهرها از دیدگاه ساکنین بر اساس تکنیک های مبتنی بر منطق فازی (مطالعه موردی: روستا- شهر اصلاندوز)
- مولودی، جمشید، ۱۳۸۸، سنجش کیفیت محیط شهری در شهرهای جدید (مطالعه موردی: شهر جدید هشتگرد)
- زاهد زاهدانی، سعید، ۱۳۶۹، حاشیه نشینی، انتشارات دانشگاه شیراز.
- علی زاده، ۱۳۹۰، ارزیابی کیفیت محیط زندگی در روستا- شهرها از دیدگاه ساکنین بر اساس تکنیک های مبتنی بر منطق فازی (مطالعه موردی: روستا- شهر اصلاندوز)

- Kolenikov, S. (1998). The methods of the quality of life assessment. Master thesis. NES, Moscow. Retrieved from http://www.komkon.org/~tacik/science/skolenik_nes_thesis.pdf, accessed February 28, 2007.
- Lever, J. P. (2000). The development of an instrument to measure quality of life in Mexico City. Social
- Bubolz, M. M., Eicher, J. B., Evers, S. J., & Sontag, M. S. (1979). A human ecological approach to quality of life: Conceptual framework and results of a preliminary study, Social Indicators Research, 7, 103-136.
- Chan, A., Ofstedal, M. B., & Hermalin, A. I. (2002).

Van poll, Ric (1997), The perceived quality of the urban residential environment: A multi attribute evaluation, PhD-Thesis, Center for energy and environmental studies (IVEM), University of Groningen (RuG), The Netherlands.

Das, D. (2008), Urban Quality of Life: A case study of Guwahati, Social Indicators Research, 88

Kaili, Dou (2003), Fuzzy Evaluation of Urban Environmental Quality, September

فصلنامه پژوهش‌های علمی و تخصصی، شماره ۱۱، زمستان ۱۳۹۸